

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Onuncu İnikat

4.XII.1959 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	268:269	5. — Gümüşane Mebusu Hüsrev Po-	
2. — Havale edilen evrak	269	lat'ın. Gülhane Tıp Akademisinde yapı-	
3. — Yoklama	270	lan bâzı tâyin ve terfilere dair Millî Mü-	
4. — Sualler ve cevaplar	278	dafaa Vekilinden şifahi suali (6/258)	281
A — Şifahi sualler ve cevapları	278	6. — Muş Mebusu Şemsi Ağaoğlu'	
1. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın,		nun, Muş'ta lise binasının yapılmasına	
Cami Yaptırma ve Tamir ettirme dernekle-		bu sene başlanıp başlanmıyacağına dair,	
rine yardım olmak üzere tahsis edilen pa-		Maarif Vekilinden şifahi suali (6/382)	281
ranın hangi esaslara göre vilâyetlere tevzi		7. — Ankara Mebusu Selim Soley'in,	
ve tahsis edildiğine dair Başvekilden olan		İstanbul ve Ankara'da elektriğe yapılan	
sualine Devlet Vekili İzzet Akçal'ın, şifahi		zammin bir ay öncesine de teşmil edilışı-	
cevabı (6/262)	278:280	nin sebebine dair Sanayi Vekâletinden şif-	
2. — Niğde Mebusu İsmail Güven'in,		fahi suali (6/400)	281
Kayseri Ağır Ceza Mahkemesi Reisinin		B — Tahrirî sualler ve cevapları	283
Niğde D. P. il kongresine iştirak ettiğinin		1. — Kırşehir Mebusu Fazıl Yalçın'ın,	
doğru olup olmadığına dair Adliye		Kırşehir vilâyetinin Hirfanlı'dan elektrifi-	
Vekilinden şifahi suali (6/325)	280	kasyonu işinin ihale edilip edilmediğine	
3. — Diyarbakır Mebusu Halil Tur-		dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin	
gut'un, Diele - Hani, Hani - Lice, Lice -		tahrirî cevabı (7/607)	283
Kulp, Kulp - Muş yollarının yapımının		2. — Tokad Mebusu Şahap Kitabçısı'nın,	
ne durumda olduğuna dair Nafia Vekilinden		1949 yılında Tokad'da vukubulan sel mü-	
şifahi suali (6/364)	280	nasebetiyle zarar gören küçük esnafa ya-	
4. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın,		pılla nakdi yardımların da terkinin husu-	
şehir kadastro tahriri yapılan ve yapılmakta		sunda ne düşünüldüğüne dair sualine Na-	
olan vilâyetlere dair Başvekilden olan		fia Vekili Tevfik İleri'nin tahrirî cevabı	
sualine Devlet Vekili İzzet Akçal'ın,		(7/614)	283
şifahi cevabı (6/338)	280:281		

3. — Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in, Bedelsiz İthalât Kararnamesine istinaden 30. IX. 1959 tarihine kadar kaç firmanın beyanname verip bilâhara iptal ettirdiğine dair sualine Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen'in tahriri cevabı (7/637) 283:284

4. — Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'nun, Mağara - Saimbeyli - Feketozan yolunun ıslahı hususunun düşünül-

lüp düşünülmediğine dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin, tahriri cevabı (7/649) 284:285

5. — Müzakere edilen maddeler 282

1. — Gölhisar'ın Armutlu mahallesinden Şakiroğlu, Ayşe'den doğma, 1336 doğumlu Hüseyin Erarı'nın affına dair Arzuhal ve Adliye encümenleri mazbataları (5/38) 282,286:290

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Eski polis memurlarından 81 yaka sayılı Eminoğlu 1329 doğumlu Hasan Sayılan'm.

Aslen Of kazası Zaryos nüfusunda kayıtlı olup Mustafaoğlu, Altın'dan doğma 1324 doğumlu Akif Ali Polat'm.

Bingöl merkezine bağlı Çan köyünden Hasan oğlu Sıddık Korkutatan'm affına dair kanunlar kabul olundu.

6831 sayılı Orman Kanununun 35 neı madde-

sinin 2 neı fıkrasının tadili hakkındaki kanun teklifinin birinci müzakeresi bitirildi.

4. XII. 1959 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili

İzmir Mebusu

İlhan Sipahioğlu

Kâtip

Kayseri Mebusu

Hakkı Karmel

Kâtip

Antalya Mebusu

Attılâ Komak

SUALLER

Tahriri sualler

1. — Malatya Mebusu Kâmil Sürenkük'ün, Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni binasının tamamlanması için ne kadar paraya ihtiyaç olduğuna ve bu binaya ne zaman taşınacağına dair tahriri sual takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir (7/683)

2. — Malatya Mebusu Kâmil Sürenkük'ün, Malatya'nın Darende kazasında yeni ortaokul binasının ne zaman yapılacağına dair tahriri sual takriri Maarif Vekâletine gönderilmiştir (7/684)

3. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Maden Hurdacılığı T. A. Şirketinde yapılan teftiş neticesine dair tahriri sual takriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir (7/685)

4. — Adana Mebusu Ali Menteseoğlu'nun, Adana köylerinin kaçında ilkokul mevcud olduğuna ve bunlara devam eden öğrencilerin miktarına

dair tahriri sual takriri Başvekâlete gönderilmiştir (7/686)

5. — Ordu Mebusu Muammer Tekin'in, Ordu vilâyetinin Tekkiraz - Kumru yolu güzergâhında bulunan Cevizdere Irmağı üzerindeki köprü'nün 1960 yılında yapıp yapılmıyacağına dair tahriri sual takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir (7/687)

6. — Van Mebusu Sait Erdinç'in, Fethiye, Oltu, Hınıs, Erciş, Doğu Beyazid ve Malazgirt kazalarının da vilâyet haline getirilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair tahriri sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir (7/688)

7. — Ankara Mebusu Ahmet Üstün'ün, Polatlı kazasının da vilâyet haline getirilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair tahriri sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir (7/689)

8. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Derik kazasında vukubulan katil hâdiselerinin

önlenmesi hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair tahrirî sual tahriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/690)

9. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Şırnak kazasında inşa edilmekte olan hükümet konağı ve memur evlerinin bir an önce bitirilmesi hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair tahrirî sual tahriri, Maliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/691)

10. — Niğde Mebusu Vedat Mengi'nin, çekirge âfetinden zarar gören Ulukışla'nın Kolsuz köyüne bir yardım yapıp yapılmıyacağına dair tahrirî sual tahriri, Ziraat Vekâletine gönderilmiştir. (7/692)

11. — Niğde Mebusu Vedat Mengi'nin, çekirge âfetinden zarar gören Ulukışla'nın Kolsuz köyü halkının tohumluk borçlarının tecilinin düşünülp düşünülmediğine dair tahrirî sual tahriri, Maliye Vekâletine gönderilmiştir (7/693)

12. — Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'

nun, Adana'nın yeni kurulan Küçük Yarımcı köyünde muhtar ve ihtiyar meclisi seçiminin ne zaman yapılacağına dair tahrirî sual tahriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/694)

13. — Ankara Mebusu Muammer Akpınar'ın, Hava Harb Okulu jet pilotu öğrencilerine iki aydan beri uçuş tazminatı verilmemesinin sebebi-ne dair tahrirî sual tahriri, Millî Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir. (7/695)

14. — Niğde Mebusu Vedat Mengi'nin, Ulukışla'nın Horoz köyünün daha müsait bir sahaya naklinin düşünülp düşünülmediğine dair tahrirî sual tahriri, İmar ve İskân Vekâletine gönderilmiştir. (7/696)

15. — Niğde Mebusu Vedat Mengi'nin, Ulukışla'nın Alihoca köyü yolunun yapılması için para tahsis edilip edilmediğine dair tahrirî sual tahriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/697)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Mazbata

1. — Muş Mebusu Şemsi Ağaoğlu ve iki arkadaşının, Gelir Vergisi Kanununun 6247 sayılı Kanunla değiştirilen 24 ncü maddesinin 1 numaralı bendinin tadili hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (2/130) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Acılma saati : 15,10

REİS — Reisvekili İlhan Sipahioğlu

KÂTIPLER : Attilâ Konuk (Antalya), Hakkı Kurmel (Kayseri)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız efendim.

(Gümüşane mebuslarına kadar yoklama yapıldı)

REİS — Ekseriyet var, celseyi açıyorum efendim.

NECATİ ALP (Gümüşane) — Gündem dışı söz istiyorum efendim.

REİS — Ne hakkında efendim?

NECATİ ALP (Gümüşane) — Gelen heyetlerin Hükümet tarafından kabulü hakkında efendim.

REİS — Fakat efendim, Meclis müzakere-tiyle, Meclis çalışmalarıyla alakalı değil. Bunun için söz veremem.

NECATİ ALP (Gümüşane) — Gelen vatandaşların hakkının zedelenmesi mevzuubahsolursa, bu Meclisi alakadar etmez mi?

REİS — Neden alakalı olsun?

Efendim, arz edeyim; gelen heyetlerin Hükümet tarafından kabulü hakkında arkadaşımız söz istiyor, bunun Meclis çalışmalarıyla alakası yoktur. Bu sebeple söz vermiyorum.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Efendim, Nizamnameye ademiriyet mevzuunda söz istiyorum.

REİS — Buyurun efendim.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, mâruzatıma 16 Aralıkta, tatilden sonra Meclisin açılış günü Grupumuz namına konuşan Sayın Avni Doğan'a ekseriyet grubu adına cevap veren Sayın Baha Akşit'in konuşmasından bir fıkra okumak suretiyle başlayorum,

(Soldan ne münasebet sesleri) (Ne alakası var sesleri)

REİS — Tavzih eder misiniz, hangi mevzu da konuşucaksınız?

FERDA GÜLEY (Devamla) — Riyasetin

Nizamnameye ademiriyeti mevzuunda konuşuyorum.

REİS — Hangi hususta?

FERDA GÜLEY (Devamla) — Nizamnamenin 89 ncu maddesinin bütün konuşmalara takdimen konuşulma yetkisini tanıdığı bir konuda; Riyasetin Nizamnameye ademiriyeti mevzuunda Yüksek Heyetinize naçiz birkaç fikrimi arz edeceğim.

Sayın Baha Akşit konuşmasının bir yerinde diyorlar ki, «Muhterem arkadaşlarım, Riyaset Makamı elbetteki Büyük Millet Meclisinin çalışmalarını tanzim ve bizi temsil edecek ulvi bir makamdır. Her şeyden evvel ona saygı göstermek hepimiz için bir vazifedir.» Bendeniz naçiz bir arkadaşınız olarak ekseriyet grubunun Grup Reisvekili olan kıymetli arkadaşımızın bu çok kıymetli sözlerini kelimesi kelimesine kabul etmiş bir anlayış içinde Yüksek Riyasetin ulviliği ve yüksekliği ve ona hürmet etmenin şerefine tipatip riayet ederek sözlerime başlayacağım.

Geçen hafta Cuma günü, sözlü soru müessesesinin ne hale geldiği mevzuunda sırf bana ait sözlü soruların gördüğü muamelenin kronolojik tablosunu çizerek Yüksek Heyetinize mâruzatta bulunmuştum.

REİS — Beyefendi Riyasetin Nizamnameye ademiriyeti hakkında doğrudan mevzua giderek izahat verin.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Demiştim ki, 1958 senesinin filân filân aylarında verdiğim dört sualim mevcudolduğu halde Riyaset bu suallerimi çiğneyip geçerek bu suallerden beş küsur ay sonra verilmiş olan sualimi gündeme alıyor. Niçin? Çünkü çiğnediği sorularım, uzun zaman geçmesine rağmen bütün hayatiyelerini mu-

hafaza ediyorlar. Halbuki gündeme alınan soruyu sorduğum günden 3 - 5 gün sonra Hükümet, sorunun zamiri olan meseleyi halletmiştir. Yani Riyaset, Hükümeti acı acı tenkid etmeme imkân veren sorularımı atıp sadece teşekkür etmemi icabettiren sorumu gündeme almıştır. Riyasetin, sorumu çiğneyip geçmesinin sizin tadil ettiğiniz İçtüzüğe... (Soldan; biz değıştirmedik, Meclis değıştirdi, sesleri)

REİS — Meclis değıştirmiştir.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Büyük Millet Meclisinin değıştirmiş olduğu Nizamnamenin sual müessesesini tanzim eden, mebusun Meclis-teki sual hakkını tanzim eden 152 nci maddenin sarahati muvacehesinde taban tabana zıt olduğunu ifade etmiştim. Bu açık mâruzatımdan sonra ne olması lâzımdı? Naçiz konuşmamda ve Yüksek Heyetinizin bilgilerine bu meseleyi, çırıl çıplak arz ettikten sonra evet ne olmalıydı? Şu olmalıydı :

Riyaset, bu kadar uzun zaman geçtiği halde cevaplandırılmamış olan sualleri yeni bir anlayışla ele almalı, tetkik etmeli, nizamnameye göre gündeme sokucu bir yola girmeliydi. Halbuki geçen hafta huzurunuzda yaptığım konuşmadan sonra Riyaset muhalefet mebusları tarafından verilmiş olan ve en azından bir yaşında bulunan sorularımızın bir kısmını iki gün evvel, 1 . XII . 1959 tarihli tezkereleriyle bize iade etmiştir. Dayandığı mucip sebep şu : Nizamnamenin 150 nci maddesine uymamak. Bunlar Nizamnamenin 150 nci maddesi gereğince size iade edilmiştir, bunları tashih ediniz 151 nci madde gereğince bize tekrar veriniz, biz o vakit düşüneceğiz deniliyor. Muhterem arkadaşlarım, bakınız Başvekile teveh edilmiş bulunan bu sözlü sorunun tarihi 21 Kasım 1958 dir, aradan bir sene 13 gün geçmiştir.

Bir başkası daha, Doktor Suphi Baykam tarafından Dahiliye Vekiline teveh edilmiş, Burdur hâdiseleri dolayısıyla, yaşı 2 Aralık 1958 dir. Tam bir sene iki gün geçmiştir.

Hasan Tez arkadaşım tarafından verilmiş olanı 13 . III . 1959 tarihlidir.

Mehmet Ali Arıkan arkadaşım tarafından 25 . XI . 1958 de verilen soru ise Riyaset tarafından tashihe tâbi tutulmuş ve bu tashih soru sahibi ve Goloğlu tarafından iş birliği yapılarak yapılmış ve böylece 2. defa filân tarihinde yeni-

den Riyasete verilmiş. Evet işte Nizamnameye intibak ettirilen bu sual dahi 2 gün evvel sahibine iade edilmiştir. (Gülüşmeler) 150 nci maddeye uymadığı gerekçesiyle bu da iade ediliyor.

Doktor Faruk Ayanoğlu arkadaşımızın sorusu da, aynen Riyasetle iş birliği yapılarak hazırlanmış ve tevdi edilmiştir. Onunki de iade edilmiştir.

Arkadaşlar daha açtıkları bu sorularımız Riyasete bu yıl seçilmiş olan genç ve kıymetli bir arkadaşımızın genç ve kıymetli imzası üstündeki iki üç satırla iade edilmiştir. Yani, geçen sene bütün teşriî yıl uzunluğunca bizim sorularımızı Nizamnamenin hükümlerine boyun eğerek cevaplandırmıyan heyete bu sene üç, beş gün evvel katılmış olan genç arkadaşımızın genç imzası üzerine iade edilmiştir. (Soldan, gürültüler)

Muhterem arkadaşlarım; soru 150 ve 151 nci maddelere tâbi tutulabilir, yani iade edilebilir. Buna hiçbir itirazımız yoktur. Fakat ne zaman iade edilebilir? Bir sene sonra sözlü sorunun iade edilmesi ne demektir? Ben yeniden sual soracağım, Yüksek Heyete yeniden intikal edecek. Bir sene sonra gündeme alınacak mı, alınmayacak mı o da belli değil. Bir sene içinde ne olacak? Ben yaşayacak mıyım, yeniden seçilecek miyim? (Soldan: Nasıl, şimdi aklın erdi sesleri, gülüşmeler)

Ne hakkı var Riyasetin buna? Millî iradenin bir temsilcisi, bir ifadecisi olarak buraya gelmiş bulunan, burada Cumhuriyete ve Anayasaya yemin eden bir mebusun sorduğu suali; Riyaset ne hakla, ne salâhiyetle, nereden kuvvet alarak; kürsüye getirmemektedir? (Soldan: Neye bağıryorsun, burada sağır yok sesleri) Bunun cevabını Yüksek Riyaset Makamını işgal eden genç arkadaşımın bugün beklemekteyiz.

Muhterem arkadaşlarım; 152 nci maddenin 3 ncü fıkrasını okuyorum :

«Suale şifahi cevap istenmişse; Riyaset tezkeresinin vusulünden bir hafta sonra ve ruznamede sırası geldiğinde vekil Meclis kürsüsünden cevap verir.»

Meclisi Âli, 1957 teşriî faaliyet yılı başında bu Tüzüğü değıştiriyor. İki inikat sonra vekil cevap verir hükmünü kaldırıyor, onun yerine bu maddeyi tedvin ediyor. Gayesi nedir? Daha çok mebus sual sorabilsin, zamani beş dakikaya indirmiştir. Daha çok mebus Hükümeti kontrol

ve murakabe edebilsin diye en iyi niyeti bu olabilir.

Evet Dahili Nizamname 152 nci maddesinin bu 3 ncu fıkrasında ne diyor? «Hükümete vusulünden bir hafta sonra Hükümet Riyasete, ben cevap vermeye âmadeyim diyecek. Demek ki, zaman ölçüsü olarak Hükümete bir haftalık müddet tanınmıştır. Riyaset ne yapıyor?.. Riyaset bir sene 13 gün sonra Ferda Güley'e diyor ki, sizin bu sualiniz, İctüzüğün 150 nci maddesine uymuyor, yeniden hazırlayıp getirin.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve parlâmentolar üç çarkla işler. Soru, gensoru, Meclis tahkikatı. Bu üç çarkın kordinatına işlemesi Büyük Millet Meclisi dediğimiz bu ulvi ve mukaddes millî irade hulâsasının fonksiyonunu vücuda getirir. Bu çarkların hangisi işlemektedir? Bu üç çarktan Meclis tahkikatı iktidara geldiğiniz günden beri işlememektedir. Gensoru, Meclis tahkikatı gibi aynı şekilde iktidara geldiğiniz günden beri işlememektedir. Geriye sözlü soru kalıyor. Sözlü soruyu efkârı umumiyeye karşı işliyor gibi gösteriyorsunuz ama, haddizatında onu da battal ettiniz. (Sağdan, bravo sesleri) Soruyorum, Riyasetin buna ne hakkı var.

Tüzüğün musarrah ve müeyyet bir hükmünü çığnemeğe ne hakkı vardır?

REİS — Bunlara cevap verilecektir.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Eğer her hangi bir Meclisin bu üç çarkı işletilmez battal edilirse, her hangi bir Meclisin, her hangi bir parlâmentonun bu üç cihazı işletilmez, battal edilirse bu parlâmentonun cümle kapısında parlâmento, kamara, Meclis diye ne yazarsa yazsın orası bir (Kubbe Altı) na döndürülmüş olur. Bizim Mutlakiyet devrimizde (Soldan, gürültüler ve ayıp ayıp sesleri) İktidarın toplandığı yerin adı (Kubbe Altı) dır.

REİS — Ferda Bey, Kubbe Altı sözünden neyi kast ediyorsunuz?

FERDA GÜLEY (Devamla) — Bakınız, her hangi bir Meclis diyorum, yani mücerret konuşuyorum. (Soldan, gürültüler) Millî iradenin hulâsası olan parlâmento eğer Riyaset tarafından, şu veya bu tarafından ekseriyet grubunun yanlış tutumu yüzünden çalışamazsa Kubbe Altına döner, orası cümle kapısında ne yazılmış olursa olsun millî iradenin tecelli ettiği mukaddes çatı olmak vasfını kaybeder. (Sağdan, al-

kışlar) Ve bizim Mutlakiyet tarihimizdeki Kubbe Altı haline gelmiş olur. Buna ne hakkımız var. Cumhuriyet yemini etmiş olan bizler bu yola gidebilir miyiz. (Soldan, şiddetli gürültüler) Sizlere Anayasanın bir maddesini okuyacağım.

«Teşriî salâhiyeti ve icra kudreti Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder, Meclis, icra salâhiyetini kendi tarafından müntehap Reiscumhur ve onun tâyin edeceği bir İcra Vekilleri Heyeti marifetiyle istimal eder. Meclis, Hükümeti her vakit murakabe ve ıskat edebilir.

REİS — Vaktiniz tamamdır efendim, buyurun.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Cümlemi tamamlayacağım.

REİS — Tamamdır vaktiniz, ihtar ettim, buyurun.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Cümlemi tamamlayacağım, bıçak keser gibi sözümü kesemezsiniz, konuşacağım. (Soldan, şiddetli gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)

REİS — Buyurun beyefendi, vaktiniz dolmuştur.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Beni buradan cümlemi tamamlamadan indiremezsiniz, beni buradan süngü ile çıkarabilirsiniz. (Soldan, sıra kapaklarına vurmalar, şiddetli gürültüler, in sesleri) İnmiyorum. (Gürültüler)

REİS — Ferda Bey, vaktiniz tamamdır ininiz, size hatırlattım, tekrar hatırlatıyorum. Tekrar konuşabilirsiniz, sonra çıktığımızda.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Son sözümü söyleyeceğim. (Soldan, gürültüler, in aşağı sesleri), (Sağdan, inmiyecek, sesleri)

NAZIM TANIL (Yozgad) — İn aşağı terbiyesiz.

REİS — Sözüünüzü kestim, ininiz.

FERDA GÜLEY (Devamla) — İnmiyeceğim, (Soldan, gürültüler) Nazım, Nazım terbiyeni takın. Burası Demokrat Parti Meclis Grubu değil, Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Beni buraya millet gönderdi, inmiyeceğim ve konuşacağım. (Soldan, devamlı, gürültüler, in, in, sesleri)

REİS — İniniz.

FERDA GÜLEY (Devamla) — Beni (Soldan, gürültüler) beni sürükleterek indiriniz Ben konuşacağım. İnmiyeceğim. (Soldan, gürültüler, in, in, sesleri), (Sağdan ve soldan gürül-

tüleri, soldan : Yapmayın böyle şey, sesleri; ön sıralarda oturan birkaç milletvekili ayağa kalkıp kürsü önüne doğru geldiler. Meclis İdare âmirleri hatibi kürsüden yatıştırıcı sözlerle inemeye davet ediyorlar.)

FERDA GÜLEY (Devamla) — Burası D. P. Meclis Grubu değil; Türkiye Büyük Millet Meclisi. Konuşacağım...

(Ferda Güley, İdare âmirlerinin müdahalesi üzerine kürsüden indi.)

REİS — Buyurun, Mahmut Goloğlu.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım; usul sebebiyle konuşan arkadaşımı ifadesinde birkaç mânaya gelecek kelimeler kullanmamış olsaydı belki söz almyacaktım. Fakat gayet garip bir tâbir kullandılar. dediler ki : «Bizim bu sorunun sahibi arkadaşlarımız, o zamanki Reisvekili Mahmut Goloğlu ile iş birliği yaparak bu soruyu hazırlamışlardır.» (Sağdan, gürültüler) Evet efendim, zabıttaki ifade, duyduğuma göre aynen; «İş birliği» ifadesidir. Binaenaleyh, meseleyi tavih etmek, açıklamak. Yüksek Heyetiniz karşısında bana düşen bir vazifedir.

İş birliği meselesinin mahiyeti nedir, arz edeyim.

Bendeniz Reisvekili olduğum zaman, hayatımın bütün safahatında olduğu gibi, kendi salâhiyetlerimin nelerden ibaret olduğunu tetkik ettim. Gördüm ki, bendeniz ancak Reisimin bana müsaade ettiği hallerde vazife görebilecek bir insanımdır. Esasen Dahili Nizamnamenin bu yolda bana verdiği salâhiyetlerin dışında hiçbir hareketim olmamıştır. Yalnız Reisvekili olduğum sırada gördüm ki, bilhassa muhalefete mensup arkadaşların muazzam sayıda soru takrirleri vardı, bunların büyük bir ekseriyeti de usule aykırı idi. Kendilerini çağırarak, konuştuk. Kendileri de bilirler, eğer soru müessesesinin lâıkiyle işlemesi ve soru müessesesinden ümed edilen neticelerin alınması isteniyorsa bu soru takrirlerinin, Dahili Nizamnamede yazılı hususlara riayet edilmek suretiyle verilmesi gerektiğini samimî bir şekilde kendilerine defaatle söyledim. Bir müddet sonra soru takrirlerinin bir kısmı düzelmeye başlamıştır, belki de daha sonra bir süzgeçten geçirmek imkânına sahib olmuşlardır. Fakat bunlardan evvel verilmiş soru takrirlerinden % 100 usule aykırı olanları, bana verilen salâhiyetle, iadesi lâzımgelenleri im-

zalarıyla kendilerine iade ettim. Fakat Riyaset Divanı, gayet müsamahakâr bir düşünce ile, bunların içerisinde bâzı kabili tashih olabilecekleri resmî yazı ile iade etmiyelim, sahiplerini çağırarak suretiyle izah edelim, şu şu şekilde ifrağ ederseniz kabulü mümkün olur, diyelim, dedi. Yani Riyaset Divanı aynı zamanda bir öğretim üyesi vazifesini de üzerine aldı. (Soldan, bravo, sesleri, alkışlar) Muhterem arkadaşların büyük bir ekseriyeti hüsünüyetle soru takrirlerini usulüne uygun şekilde vermek hususunda hakikaten ihtimam gösterdiler.

İşte iş birliği denilen mesele, Dahili Nizamnameye uygun şekilde soru takriri verilmesi hususunda bizlerin Büyük Millet Meclisi Riyaset Divanının bir uzvu olarak yaptığımız vazifeden ibarettir. Yoksa ben hiçbir arkadaşına, ne o partiden ne o partiden; gel benimle beraber oturalım da beraber yazalım demiş durumda değilim.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Tabii, ben de böyle bir şey kasdetmedim.

MAHMUT GOLOĞLU (Devamla) — Yalnız anlıyamadığım bir nokta. Eğer kendisine tavsiye ettiğimiz hususa riayetkâr olarak soru takririni tashih etmiş ise o soru takriri muameleye girmiş ve oradan bu tarafa muamele görmemiş bir takrir kalmamıştır. Yalnız bâzıların tashihi verilmesi halinde dahi, yeniden tanzim edilen soru takriri dahi usule uygun tanzim edilmesi halinde muamele görmüştür; ya itiraz etmemişlerdir ve tavsiyemizi kabul etmişlerdir yahut da yeniden tashihi verdikleri soru takrirleri dahi usule uygun olmadığı için tekrar iade edilmiştir. Kalmış olabilir. Yoksa ben tatilin son gününe kadar vazife başında kaldım ve alâkadar oldum. Antiparantez şunu da arz edeyim; muhterem arkadaşlarıma gerek imzayla iade ettiğim ve gerekse ruznameye aldığım soru takrirlerinden hiçbirini Riyaset Divanından geçmeden muameleye koymadım. Binaenaleyh kendilerine şu şekilde tashih edildiği takdirde Riyaset Divanından geçip ruznameye ithali mümkündür dediğim arkadaşların takrirlerinden bu şekilde tashih edilmiş olup da benim zamanımda kalmış takrir yoktur. Çünkü bendeniz, biraz evvel söylediğim gibi, tatilin son gününe kadar Mecliste vazife başında idim. Eğer takrir kalmışsa zannederim yapılmış olan tashihi yine usulüne uygun bir tashih olmadığındandır. Bu takrirler kendilerine iade edil-

miş olabilir. Ben ayrıldıktan sonra yapılan muameleler hususunda bir fikrim yok. Ben kendisine «Riyaset Divanı kararı ile şu şekilde bir tashih yaptığımız takdirde ruznameye alınması ihtimali vardır» demişsem ve bunu yapıp da ruznameye benim zamanımda alınmıyorsa bu şekilde konuşmaya hakkı vardır. O zaman bana gelip demeli idi ki, «Siz bana şöyle tashih ederseniz ruznameye girer dediğiniz halde ve ben de ö şekilde tashih etmiş bulunmama rağmen ruznameye alınmamıştır. Siz bu vazifenin başında oturduğunuz halde neden bunu muameleye koymadınız?» Bunu demeli idi. O zaman bir şey söyleyebilirdim.

Şimdi bu vazifeden ayrılmış bulunuyorum. Sonradan bunların nasıl bir muameleye tâbi tutulduğunu bilmiyorum. Yalnız iş birliğine dayanan muamelelerde sual takriri vermiş arkadaşların büyük ekseriyetinin bu takrirleri usule aykırı olarak verdiklerini ifade edebilirim. Usule uygun olarak verilmiş olan takrirler gündeme girmiş bulunmaktadır.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Ben de sözlerimle Goloğlu'nun söylediği hususları kasdettim. Başka bir mânada söylemedim.

SELİM SOLEY (Ankara) — Reis Beyefendi söz istiyorum.

REİS — Ne hakkında?

SELİM SOLEY (Ankara) — Ruzname hakkında.

REİS — Buyurun.

SELİM SOLEY (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, bundan 5 - 6 ay kadar evvel, tatilden kısa bir müddet önce Riyasete verdiğimiz soruların muamele görmeden ve uzun müddet bekletildikten sonra iade edilmesinden şikâyetinde bulunmuş ve Riyaset Makamını işgal eden arkadaşımızdan da bu gibi muamelelerin tekrür etmiyeceği hakkında teminat almıştık. Demin mütehevvir tabiatlı bir arkadaşımızın Riyasete hitaben bağırıp çağırılmaları karşısında zannettim ki, bu bağırınalara Riyaset mâruzdur, Riyasete (Neden böyle yaptın) diye bağırılıyor zannettim.. (Soldan : «vah, vah» sesleri) Eğer böyle zannetmemiş olsaydım Yüksek Huzurunuzu işgal etmiyecektim. (Soldan, gürültüler)

Arkadaşlarım, Ferda Güley arkadaşımızın söylediklerine bir şey ilâve edecek değilim. Ben sırf hüsnüniyetle bir sual sormuşum, sualim usulsüz olarak, haksız olarak, salâhiyetsiz olarak Mec-

lis Riyaseti tarafından tam bir sene sonra bana iade edilmiştir. Maahaza diğer bir sualim daha iade edilmiştir. Suallerimden bir kısmı aktüalitesini kaybetmiş olmasına rağmen aktüalitesini kaybetmeyen, Demokrat Parti İktidarı zamanında zedelenen bir hususu... (Soldan, gürültüler)

REİS — Rica ederim, Heyeti Umumiyeye hitaben konuşun.

SELİM SOLEY (Devamla) — Memleket satımında Devlet İktisadi Teşekküllerinin, anonim şirketlerin, bankaların...

REİS — Selim Bey, rica ederim; söz aldığınız mevzua geçiniz. Sizin buraya gelmenizin sebebi Riyasetin sözlü soruları gündeme almaması meselesidir. Yoksa sözlü sorularda geçen şu veya bu meselenin esas mevzuu değildir.

SELİM SOLEY (Devamla) — Biraz tahammül gösterin, Reis Bey.

REİS — Tahammül fazlasiyle gösteriliyor. Fakat siz mevzu dışına çıkıyorsunuz.

SELİM SOLEY (Devamla) — Reis Bey; siz hesap vermiyen Hükümeti değil, hesap soran mebusu müdafaa ile mükellefsiniz. (Sağdan : Bravo sesleri)

REİS — Nizamnameye uygun hareket ettiğiniz müddetçe!

SELİM SOLEY (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; sorduğum bir soru bugün dahi kıymetini kaybetmemiş olduğu için bu soru üzerine yüksek dikkatinizi çekmek isterim.

REİS — Rica ederim, sözlü sorunun mevzuundan bahsedemezsiniz.

SELİM SOLEY (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; Eskişehir'de Demokrat Parti bir ilçe başkanının... (Soldan; gürültüler)

REİS — Beyefendi, rica ederim, ihtar ediyorum, bu şekilde konuşamazsınız.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — Esasa giremezsiniz Beyefendi.

SELİM SOLEY (Devamla) — Efendim, sual ne ise söyleyeceğim. (Soldan; gürültüler)

REİS — Hayır efendim, sualin esasını anlatamazsınız.

SELİM SOLEY (Devamla) — Arkadaşlarım, Reis sorularımıza cevap verdirmez ve bir kısım arkadaşlar da buradan şikâyetimizi dinlemezlerse, halimiz ne olur sonra? Eğer, tahriî bir cevap verilmesi iktiza ederse İctüzüğün 152 nci maddesi gereğince bunun bir ay içerisinde intacı şarttır. Muhterem arkadaşlarım,

bir ay içerisinde intacı şart olan bir tahriri su-
alin 12 ay sonra bize iadesiyle karşılırsak
bu, Riyaset midir, siyaset midir anıhyalm ar-
kadaşlar? Nedir? Bu ne Riyasettir, ne de siya-
set, bu ikisi de değildir. Buna ufak politika
derler. (Soldan; gürültüler) (Sağdan; bravo,
sesleri)

Şimdi, 152 nci maddeye sarahaten, şüphe
götürmez bir şekilde ademiriyet etmiş olan
Reisin imzası altında bazı sualler arkadaşlara
tevdi edilmiş olur, fakat hemen cevaplanması
gereken diğer kısmı hâlâ Riyasette kalmış olur-
sa ben bunu onun biraz meseleyi az anlamış ol-
masına hamlediyorum. (Soldan; gürültüler)

REİS — Beyefendiler...

SELİM SOLEY (Devamla) — Eğer Riyaset
vazifesini yapmazsa tam mânası ile tek taraflı
ve tek kolla imza atarsa ben bunu dile getir-
meye mecburum. (Soldan; gürültüler)

REİS — Sadede gelin.

SELİM SOLEY (Devamla) — Bir dakika
tahammül edin, anlatacağım. Bir dakikadan ne
çıkarmaz?

REİS — Nizamnameye riayetsizlik çıkar.

SELİM SOLEY (Devamla) — Neden bir ay-
da cevaplandırılması icabeden bir suali 11 ay
sonra iade ediyorsunuz? Bu Nizamnameye ri-
ayetsizlik olmuyor da benim konuşmalarım mı
oluyor? Evvelâ bunun hesabını veriniz. (Sol-
dan; gürültüler) Dahilî Nizamnamenin 150 nci
maddesine dayanılarak muhalif arkadaşlara
yalan ve haksız olarak... (Soldan; şiddetli gü-
rültüler)

REİS — Selim Bey, (yalan) demekle Ri-
yasete hakaret etmiş bulunuyorsunuz. Bu se-
beple ceza hususunu reye arz edeceğim. Derhal
müdafaanızı yapınız.

SELİM SOLEY (Devamla) — Reis Beyi
yalancılıkla itham edeceğimin hatırlanıza gelme-
mesini rica ederim. Bundan kasdım (Soldan;
«Ooo», sesleri) tazyih ediyorum, «Ooo», diye
karşılıyorsunuz. (Soldan; «Ayıp, ayıp», sesleri)

REİS — Buyurun, beyefendi.

HALİL TURGUT (Diyarbakır) — Ayıp,
ayıp...

REİS — Halil Bey, rica ederim.

SELİM SOLEY (Devamla) — Riyaseti
yalancılıkla itham yollu bir kasdım olmadığını
beyan ederim. Yalnız Riyaset de kabul etsin ki,
yaptığı muameleler yalan değilse bile haksızdır.

(Soldan; gürültüler) (Sağdan; bravo, sesleri)

REİS — Beyefendiler, sarahatle hatip arka-
daşımızın ağzından çıkan söz Riyaseti yalancılıkla
itham eder mahiyettedir. Bu itibarla ha-
reketi Dahilî Nizamnamenin 182 nci maddesi-
nin 2 nci fıkrasına göre Meclisten muvakkaten
çıkarılmasını istilzam ettirmektedir. Bu itibar-
la kendisinin üç inikat için Meclisten çıkarıl-
masını reylerinize arz ediyorum. Kabul eden-
ler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Sağdan;
gürültüler)

SELİM SOLEY (Ankara) — (Meclisi terke-
derken) Reis Bey, gıyabımda konuşulursa bana
haber ver, cevap vereceğim.

REİS — Bu lâubaliliktir. Riyasete karşı bu
şekilde konuşamazsınız. Bir mebusa yakışmaz.

SELİM SOLEY (Ankara) — Lâubaliliği ya-
pan sizsiniz.

REİS — Beyefendiler, Selim Soley çıkarken
«lâubaliliği siz yapıyorsunuz» demek suretiyle
hepinizin huzurunda, Büyük Millet Meclisi Riya-
setini tahkir etmiştir. (Sağdan gürültüler, hak-
sız sesleri.)

Gürültü ile hiçbir şeyi değiştiremezsiniz. Bu
sözleri ile Büyük Millet Meclisi Riyasetine haka-
rete devam ettiği için, kendisinin neticeten 12
inikat Meclisten çıkarılmasını reylerinize arz edi-
yorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edil-
miştir. (Sağdan şiddetli gürültüler)

REİS — Ferda Bey, size bir ihtar veriyorum.
Buyurun Burhanettin Bey.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Ne
hale geldik arkadaşlar? (Sağdan, gürültüler) Ba-
kınız, dikkat buyurunuz arkadaşlar, çok uzunca
bir zamandan beri gürültüsüz geçen hemen hiç-
bir inikat olmuyor.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Ne hakkında
konuşuyor Reis Bey?

REİS — Beyefendi, hangi mevzu üzerinde
konuşuyorsunuz?

BURHANETTİN ONAT (Devamla) —
Nizamnameye riayet ve ademiriyet hakkında...

REİS — Buyurun.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) —
Konuşturmak istemiyorlar bir türlü... (Sağdan,
gülüşmeler)

MEHMET KARTAL (Malatya) — Riyaset
bize ne yaptıysa size de yapsın.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) —
Muhterem arkadaşlar, hayli zamandan beri, kısa

veya uzun bir tatilden sonra Meclise geldiğimiz zaman (Ruznameye ademiriyet) namı altında söz alınıp Meclis tahkikatı önergeleri Meclise getirilmedi sözleri ile celse açılıyor, bunlar itiyat haline geldi. (Sağdan, «Geldi mi önergeleri?» sesleri)

Bunlar daha evvel adagio vivace temposu ile gidiyordu, son toplantıda Avni Doğan arkadaşımızın ahenktar, bas bariton sesiyle adagio andante temposu ile başladı. (Sağdan, «Türkçe konuş» sesleri) Biraz itidale gelir gibi oldular, dedik. Ama evvelki Çarşamba günü hem oradan, hem buradan hava birden değişti. (Soldan, «orada değişti» sesleri) Tempo değişti. Bugün aynı mevzu, «ruznameye ademiriyet» diyerekten tekrarlandı ve muhalefete konuşmak imkânı verilmediğine dair muhalefetin şu iki belirli öncüsü de bu vazifeyi ifaya başladılar.

Muhterem arkadaşlar...

M. KÂMİL BORAN (Mardin) — Reis Bey, ne sıfatla konuşuyor Beyefendi?

REİS — Mebus sıfatıyla.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Ya siz ne sıfatla oturduğunuz yerden soruyorsunuz Kâmil Bey?... (Gülüşmeler)

KÂMİL BORAN (Devamla) — Riyaseti müdafaa mı ediyorsunuz?..

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Arkadaşlar, bakarsınız, Ferda Güley'e göre Meclis murakabesi gensoruyla, sözlü soruyla olur. Siz bunları işletmiyorsunuz, diyor. (Sağdan, «Yalan mı?» sesleri) Biz Meclis murakabesinden kaçmış insanlar mıyız arkadaşlar? (Sağdan, gülüşmeler) Biz Meclis tahkikatından kaçmış insanlar mıyız arkadaşlar?... (Sağdan, devamlı gülüşmeler) Hepiniz oturduğunuz yerden ayrı ayrı sesleneceğinize bir konuşma açarız. (Sağdan, gülüşmeler)

ALİ RIZA AKBIYIKOĞLU (Uşak) — Ne-ler söylüyor bu adam?..

Nizamnameyle ne alâkası var?..

REİS — Nizamnamenin lehinde de aleyhinde de konuşulabilir. Müdahale etmeyin. İhtar ediyorum.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Arkadaşlar, biz, zaman geldi üç güzide vekilimizi ve bir sabık vekilimizi Meclis tahkikatına davet ettik. Biz, demokratik bir hareket yapalım, efkârı umumiyeğe kulaktan kulağa akıtılan, telkin

edilen zehirleri önlüelim diye dört vekilimizi Meclis tahkikatına verdik. Sonra, «Ne iyi ettiniz size çok teşekkür ederiz, bundan sonra elele verelim, beraber çalışalım» diyecek yerde «Efendim, ortada böyle bir esbabı mucibe olmadığı halde nasıl Meclis tahkikatı açılır?» dediler. Biz onlarla bu hareketimizden dolayı sarmaşdolaş olacağımızı beklerken onlar koltuğumuzun altına bir yahudi muştası vurdular. Olmaz, böyle şey olmaz arkadaşlar.

Sonra, mademki bir şey yok, o halde bu takririni imza eden Burhanettin müfteridir, dediler. Sütten ağzı yanan yoğurdu üfliyerek yer, arkadaşlar. Meclis tahkikatı, Meclis tahkikatı.. Her an hazırız arkadaşlar. (Sağdan gürültüler, «Öyle ise getirin» sesleri)

FARUK AYANOĞLU (Tokad) — Neden getirmiyorsunuz?

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Fakat arkadaşlar, 1957 de biz iktidara geldikten sonra, «İktidara geldiler, fakat iki ay sorna iktidar bizimdir» dediler. (Sağdan gürültüler, «usulle ne alâkası var» sesleri) «Sualler, sözlü sualler, Meclis tahkikatı, konuşmalar, gürültülerle onlara çalışma imkânı vermiyeceğiz, dışarda geziler, konuşmalar, gürültülerle onları bunaltacağız, teslim bayrağını çektireceğiz» demeye varan bir propagandanın sistemli çalışması neticesinde..

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Nizamname ile ne alâkası var Reis Bey?

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Evet, üzerine Meclis tahkikatı geliyorsa...

HASAN TEZ (Ankara) — Bunların usulle ne alâkası var, arkadaşlar.

REİS — Hasan Bey, bir daha müdahale ederseniz, ihtar vereceğim.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Dahili Nizamnamenin bir 169 uncu maddesi var, burada bir Meclis tahkikatı isteği olursa Reis bunu Meclise getirir. Bu Riyaset Divanının vazifesidir. Ama bir de diğer maddesi vardır ki Divanı Riyaset evvelâ Meclisin asayiş ve sükûnunu temin ile mükelleftir. (Sağdan Alkışlar, bravo sesleri) Evet böyledir. Buraya Ferda Güley çıkıyor, «Dahili Nizamname ihlâl ediliyor, Riyaset vazifesini yapmıyor, sözlü sorular beş dakikaya indirildi, ona da mesaj verilmiyor..» diyor. Salâhiyetli ağızdan işitelim arkadaşlar.

Reis Bey; lütfen söyleyebilir misiniz, bir sene içinde kaç sözlü soru cevaplandırılmıştır?

(Sağdan, «Ya kaç sözlü soru cevaplandırılmamıştır», sesleri)

REİS — Burhanettin Bey, bir dakikanız var, efendim.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Şimdi arkadaşlar, eğer eskisi gibi onar dakika olsa ve sözlü sorular yanyana dizilse, Mecliste başka şey konuşmak değil, nefes almaya bile vakit kalmaz.

FARUK AYANOĞLU (Tokad) — Sizler yapıyorsunuz.

BURHANETTİN ONAT (Devamla) — Ve bir ibret levhasıdır, arkadaşlar son zamanlarda bilhassa maksada erişmek için her vasıtayı muhah gören Makyavelist bir zihniyet ile ve Anayasanın kendilerine verdiği salâhiyete bürünerek çalmadıkları kapı kalmadı. Orduyu tahrik etmeye kalkıyorlar, işçileri tahrik etmeye kalkıyorlar. (Sağdan, gürültüler) Bu murakabelikten çıkıyor, arkadaşlar.

Binaenaleyh arkadaşlar, sözlü soru müessesesi bu hale geldiyse, sözü soru müessesesi, Meclis murakabesi müessesesi dejenere edilmiş ise, Şairin;

«Bu mekr-ü bu fitne yine sendendir ilâhi;
Sendendir ilâhi yine bu mekr-ü bu fitne.»
muhalefete aittir bunun vebali. (Sağdan, gürültüler), (Soldan, bravo, sesleri, alkışlar)

MEHMET ALİ ARIKAN (Mardin) — Söz istiyorum.

REİS — Bu mevzuda dört kişi konuştu. Söz vermiyorum.

MEHMET ALİ ARIKAN (Mardin) — İsmim geçti.

REİS — Sizin isminiz geçmedi.

MEHMET ALİ ARIKAN (Devamla) — Söz istiyorum.

REİS — Beyefendi ihtar ediyorum, rica ederim.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Grup adına söz istiyorum.

REİS — Öyle bir şey yoktur. Dört kişi konuştu. (Sağdan, gürültüler)

REİS — Beyefendiler, rica ediyorum; Fethi Bey size de ihtar ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, eğer bugün bu sözlü soruların zamanında Meclise getirilmemesi ve havale edilmemesi hususunu mevzuubahsedileceğini Riyaset Divanı bilse idi, daha hazırlıklı gelir ve hepinizin hayret edeceği hususlar bura-

da izah edilirdi. Sayısı 500 e varan sözlü sorular araya tatilin girmesi ile 14 ay ve 15 ay bekletildiğini söyleyerek konuşmadan evvel şurasının bilinmesinde fayda vardır, bu sözlü soruların yüzde 90 ı Dahili Nizamnameye sarahaten aykırıdır. Bunun Nizamnameye aykırı olduğunu soruyu veren arkadaşın bilmemesine imkân yoktur. Bu vaziyeti gördükten sonra şu kanaate varıyoruz ki, bu sözlü sorular bambaşka maksatlar için veriliyor. (Sağdan, şiddetli gürültüler) Muhterem arkadaşlarım bir dakika. Bu sözlü soruları...

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Getirmiyorsunuz.

REİS — İhtar veriyorum, müdahale etmeyin.

Muhterem arkadaşlar, arkadaşım Mahmut Goloğlunun ifade ettikleri gibi bunların bir kısmı iade edilmiş, bir kısmı da peyderpey iade edilecektir. İki, üç hafta içinde eski tarihli soru elimizde kalmıyacaktır. Ya iade edilecek veya Meclise getirilecektir. Biz Riyaset olarak kendimizden eminiz. İade edeceklerimizin usule uygun olup olmadığı hususunda yapılacak ikazları memnuniyetle ve teşekkürle karşılama hazırız. Bâzı sorularda sarahaten hakaret vardır, bâzısı sarih bir madde hakkında değildir, muhtelif maddeleri ihtiva etmektedir, bazılarında sarahaten esbabı mucibe zikredilmektedir. Biz bunları gündeme aldığımız takdirde pek haklı olarak sizin çıkıp «Bunları, neye gündeme aldınız?» diye şikâyet etmenizi beklememiz lâzımgelirdi.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — İade etmek için neden bir sene beklediniz? (Sağdan : gürültüler)

REİS — Sözümlü kesmeyin konuşuyorum. (Sağdan : gürültüler)

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Neden bir sene beklediniz? (Soldan : şiddetli gürültüler.)

REİS — Suphi Bey, ikinci ihtarını veriyorum size. (Sağdan : gürültüler.)

Makamı Riyaseti Nizamnameye ademiriyayetten lolayı suçlandırmakta bulunan Ferda Beyin mütaaddit ihtarlarına rağmen Nizamname hilâfına hitabet kürsüsünü işgal etmekte ısrar etmesiyle gösterdiği samimiyetin derecesini Heyeti Aliyenizin takdirine bırakırım. (Sağdan : gürültüler.)

A — ŞİFAHİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın, Cami Yaptırma ve Tamir Ettirme derneklerine yardım olmak üzere tahsis edilen paranın hangi esaslara göre vilâyetlere tevzi ve tahsis edildiğine dair Başvekil'den olan sualine Devlet Vekili İzzet Akçal'ın, şifahi cevabı (6/262)

REİS — Halim Ateşalp arkadaşımız burada, Başvekil adına cevap verecek Vekil arkadaşımız da burdalar. Suali okutuyorum.

20 . VI . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Başvekil tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla arz ve rica ederim.

Sivas Milletvekili
Halim Ateşalp

Memleketimizin her tarafında müteşekkil Cami Yaptırma ve Tamir Ettirme derneklerine yardım olmak üzere 1957 Bütçe Kanunu ile Devlet bütçesinden tefrik ve tahsis edilen 8 milyon ve 1957 seçimleri arifesinde yine bir kanunu mahsusla tefrik ve tahsis edilen 3 milyon ki, ceman 11 milyon liranın vilâyetlere tevzi ve tahsisinde esas ittihaz edilen kıstas nedir? Bu paradan Sivas vilâyetine (âsarı atıkadan olup, tamiri başka statüye tâbi olan Sivas Ulu Camii Yaptırma Derneği hariç) kaç lira verilmiş, hangi köy ve kaza Cami Yaptırma derneklerine kaç lira yardım yapılmıştır? Bu derneklerin yaptıracakları camilerin lüzum ve ihtiyaçları ve plânları kimler tarafından tesbit edilmiş ve yardım paraları kimler tarafından kimlere verilmiştir?

Yine bu maksatla 1958 senesi Bütçe Kanunu ile tahsis edilen 8 milyon liranın keza vilâyetlere tevzi ve tahsisleri hangi esaslara göre yapılmış ve yapılmaktadır? Bu paradan Sivas vilâyeti (âsarı atıkadan olan Ulu Camii hariç) emrine kaç lira tefrik edilmiş, hangi köy ve kaza camilerine yardım olarak ne miktar tefrik edilmiştir?

REİS — Devlet Vekili!

DEVLET VEKİLİ İZZET AKÇAL (Rize)
— Sivas Mebusu Halim Ateşalp arkadaşımızın sorusuna arzı cevap ediyorum.

1. — Dernekler veya köy şahsiyeti maneviyelerince yaptırılan veya tamir olunan camilere yardım edilmek üzere 1957 malî yılında alınan 11 milyon liralık tahsisatın tevzi ve taksimi, evvelki yıllarda olduğu gibi, dernekler ve köy ihtiyar heyetleri tarafından doğrudan doğruya Vakıflar İdaresine yazılı müracaatlar ve alâkalı makamların bildirdikleri ihtiyaç göz önünde tutularak yapılmıştır.

Ancak, mezkûr 11 milyon liranın bir kısmı Bütçe Kanununa ilişik (R) cetvelindeki formül uyarınca muhtelif şehirlerimizdeki âbidelerin tamir ve tanzimi için doğrudan doğruya Vakıflar Umum Müdürlüğüne sarf edilmiştir.

2. — 1957 malî yılı içinde Sivas vilâyetinin muhtelif kasaba ve köy camileri için ceman 182 300 lira verilmiştir. Bu paranın 50 bin lirası merkez Ulucami Derneğine ödenmiş olup yardım yapılan kasaba ve köy camilerinin isimleri ile her birine yapılan yardım miktarı ayrı ayrı tesbit edilmiştir. Arzu ettiği takdirde burada listesini okuyabilirim. İsterlerse kendileri alıp tetkik ederler vesaik emirlerine âmadedir.

3. — Medeni Kanunun neşrinden beri muhtelif suretlerle halk tarafından yaptırılan camiler, sözü geçen kanunun tesis hükümlerine tâbi olup Vakıflar İdaresi ile her hangi bir alâkası bulunmadığından ihtiyaç ve lüzumu, müteşebbisleri tesbit ederek plânlarını yaptırmışlardır.

Teberrü mahiyetinde olan bu yardım paraları alâkalı dernek ve köy ihtiyar heyetlerinden alınan mazbatalara istinaden Umum Müdürlükçe o mahallin bağlı olduğu müdür veya memurluklarına gönderilerek bunlar tarafından ya doğrudan doğruya veya Ziraat Bankası vasıtasıyla yardım derneğe yapıyorsa, bu derneğin para tahsiline salâhiyetli uzvuna, köy şahsiyeti mânevîyesine veriliyorsa köy muhtarlarına makbuz mukabilinde tediye edilmiştir.

4. — 1958 yılında her vilâyet için 50 şer bin liralık bir kontenjan ayrılarak bu miktarın tevzi ve taksimi, Vakıflar Umum Müdürlüğüne vâkı müracaatlar de intikal ettirilmek suretiyle, valilere bırakılmıştır.

Valilikçe tanzim edilen liste mucibince Sivas vilâyetindeki 151 dernek ve köy muhtarlıklarına ceman 49 700 lira ödenmiştir.

Bunun haricinde Sivas'ta yine bu tahsisatla alâkalı olarak Sofuhimmet Camii, Ulus Camii, Yusuf ve İmaret camileri, Meydan Camii, Zircirli Camii, Kazancılar Camii, Taşhan binası ilâve kat inşaatı, Abdülvehapgazi Camii, Mehmetali Hamamı, Divrik Ulucamii, Gökçe Camii, Mustafa Abdülgani Camii, Yıldızeli Karamustafa Paşa Camii, Suşehri Balhatun Camii tamir edilmiştir. Bunlardan bir tanesi tamir halindedir. Bu tamiri devam etmektedir.

Bunlara sarf edilen meblağ, arz ettiğim rakamlar dışında mütalâa edilmektedir. Mâruzatım bu kadardır. (Soldan bravo sesleri)

REİS — Halim Ateşalp.

HALİM ATEŞALP (Svas) — Muhterem arkadaşlarım, bu sorumu verdiğim tarihten bu yana bir sene beş ay yirmi gün geçmiştir.

Bu müddet zarfında yine bu maksatla sarf edilen paraların hesabını ayrıca rica edeceğim. Bu sorum, 1957 senesinde Devlet bütçesinden ayrılan 8 milyon ve 1957 seçimleri sırasında betahsis ayrılan 3 milyon liranın ne suretle sarf edildiğini ve Sivas hissesine ne miktar verildiğini ve bu paranın da mahallinde ne suretle sarf edildiğini öğrenmek üzere verdim.

Şimdi, Sayın Devlet Vekilimizin yapıldığını söyledikleri hizmetler iki kısma ayrılır. Birisi : Evkaf Umum Müdürlüğü bütçesinden yapılan ve âsarı atika mahiyetinde olan binalara yardımdır ki bu kısım sorunun mevzuu haricindedir. Diğeri de Devlet bütçesinden ayrılan paraların sarf edildiği yerlerle alâkalı olup sorunun mevzuunu teşkil eder.

Şimdi anlıyorum ki; 1957 senesinde Sivas hissesine 182 bin yedi yüz lira verilmiştir. Bu para kendilerinin buyurdıkları gibi hakikaten Evkaf müdürlükleri kayıtlarına intikal ettirilmek suretiyle verilmiş değildir. Sureti sarfı o zamanki milletvekilleri emrinde olmak üzere Ziraat Bankalarına gönderilmiştir.

Muhterem arkadaşlar; Sayın Bakanımız ya yeni bakan olmak itibariyle bu tevzi işlerinin şeklini ve mahallî tatbikatını bilmiyor veyahutta biliyor da hâdiseyi Meclisi Âlinin nazarlarından kamufle etmek istiyor. Fakat ne kadar kamufle etmeye çalışırsa çalışsın bu paranın ne şekilde alın-

diğını ve ne şekilde sarf edildiğini mahallindeki alâkalı vatandaşlar en az benim kadar ve kendisi kadar biliyorlar. Cemiyetler Kanunu hükümlerine göre bir dernek kurmadan muhtar tarafından cami yaptıracağım diye müracaat ettirilir. Camiinin pilânı ve projesi itibariyle ebadı kaç liraya mal olabileceğinin tesbiti yapılmadan ancak muhtarın emrine 300 - 500 lira gibi cüz'î bir para lütfen verilir. Öyle köylerimiz vardır ki, cami yaptırma derneği mümessiliyim diye para alan muhtarların para aldığından köylünün haberi dahi yoktur. Yine öyle köylerimiz vardır ki, esasen cami yaptırmak mutadolduğu gibi halen dahi cami yaptırmak için bir taş koymamışlardır.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — İsim ver.

HALİM ATEŞALP (Devamla) — Listesini aldığımında ismini vereceğim. Bu paraları bu şekilde israf edenlerden bir gün gelecek size soracağız. Beyefendiler acele etmeyin. Daha ileri gideceğiz. Hiçbir surette tarih boyunca köyde cami yapılmamış, cami yaptırmak niyetinde de olmayan muhtarlara para verildiği vâkıdır. Bu milletin vermek mecburiyetinde bırakıldığı ağır vasıtalı vergileriyle vücuda gelen bütçesinden ayrılan bu paraları hakiki ehline veya muhtacına vermeyip ancak Demokrat Parti Başkanı, Vatan Cephesine geçtim diyen muhtarlara ve cami yaptırmıyan kimselere vermeye hakkımız yoktur.

Bu milletin paraları... (Soldan; «camilere gideceğiz» sesi) Bir arkadaşımız camilere gideceğiz buyurdular. Başkanım müsaade ederse bu arkadaşımıza cevap vereceğim.

REİS — Heyeti Umumiyyeye hitabedin lütfen.

HALİM ATEŞALP (Devamla) — Camilere gitmeyi bu arkadaşım yeni öğreniyor veya öyle görünmeyi faydalı buluyorsa bilsinler ki, biz kalübelâdan beri camie gider geliriz. Yeniden müslüman görünmeye ihtiyacımız yoktur.

Muhterem arkadaşlar, bu milletin ağır vasıtalı vergiler vermek suretiyle teraküm eden paralarını Vatan Cephesine geçtim diyen muhtarlara veya şuna buna vermeye, husumetine and içtiğiniz yeminin kefareti olarak sarf etmeye fidyei necat gibi kullanmaya, seçim vasıtası, geçim vasıtası yapmaya hakkınız yoktur.

REİS — Vaktiniz tamam efendim.

HALİM ATEŞALP (Devamla) — Cümlem bitireyim efendim.

Son kelime mi söylüyorum. Eğer hakikaten memleketin vicdani inanışlarına ve bu âbidelerin lüzumuna samimî olarak kaani iseniz evvelâ, camilerin avan projesi yapılır, maliyeti hesab edilir ve orada oturan vatandaşların iktisadi durumları göz önünde bulundurulur. Ondan sonra asgari % 40 vermek suretiyle arkadaşlarımızın bu inançlarını ispat etmelerini beklerim. Aksi takdirde milletin parasını israf ediyorsunuz, milletin parasını seçim vasıtası yapıyorsunuz, geçim vasıtası yapıyorsunuz. Bir gün bunun hesabını elbette soracağız. (Soldan, gülüşmeler) Bu gülüşmeler acı hakikatın ifadesidir.

REİS — Sual cevaplandırılmıştır efendim.

2. — *Niğde Mebusu İsmail Güven'in, Kayseri Ağır Ceza Mahkemesi Reisinin Niğde D. P. il kongresine iştirak ettiğinin doğru olup olmadığına dair Adliye Vekilinden şifahi suali (6/325)*

REİS — Sual sahibi buradalar mı efendim? Yok sesleri. Sual tahririye çevrilmiştir.

3. — *Diyarbakır Mebusu Halil Turgut'un, Dicle - Hani, Hani - Lice, Lice - Kulp, Kulp - Muş yollarının yapımının ne durumda olduğuna dair Nafia Vekilinden şifahi suali (6/364)*

REİS — Sual sahibi buradalar mı?.. Yok sesleri... Sual sahibi olmadığından sual tahririye çevrilmiştir.

4. — *Sivas Mebusu Halim Ateşalp'in, şehir kadastro tahriri yapılan ve yapılmakta olan vilâyetlere dair Başvekilden olan suatine Devlet Vekili İzzet Akçal'ın, şifahi cevabı (6/338)*

REİS — Sual sahibi?.. Burada sesleri. Suali okutuyorum, efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın Başvekil tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygı ile rica ederim.

Sivas Milletvekili
Halim Ateşalp

Memleketimizde hangi vilâyetin şehir kadastro tahriri ikmal edilmiş ve halen hangi vilâyetlerin tahriri yapılmaktadır. Vilâyetlerimizin kadastro tahrir sahasına alınması hususunda kabul edilen kıstas nedir?

REİS — Buyurumuz, Devlet Vekili.

DEVLET VEKİLİ İZZET AKÇAL (Rize) — Sivas Mebusu Halim Ateşalp tarafından T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına verilen ve Sayın Başvekil tevehh olunan sual şudur; «Memleketimizde hangi vilâyetin şehir kadastro tahriri ikmal edilmiş ve halen hangi vilâyetlerin tahriri yapılmaktadır. Vilâyetlerimizin kadastro tahriri sahasına alınması hususunda kabul edilen kıstas nedir?...»

Bu suale cevabım şu olacaktır;

1. Ankara, Bolu, Denizli, Diyarbakır, Elâzığ, Mersin, Samsun, Sinop, Tokat ve Zonguldak vilâyetleri ile, Adalar, Ayvalık, Bakırköy, Beşiktaş, Beykoz, Balâ, Çorlu, Çubuk, Eminönü, Eyüp, Germeneik, Kadıköy, Kırıkale, Kızılcahamam, Mudanya, Ödemiş, Polatlı, Serik ve Sarıyer kazalarının şehir kadastroları ikmal edilmiştir.

2. Adana, Aydın, Antalya, Bursa, Çankırı, Edirne, Eskişehir, Manisa, Balıkesir, Gaziantep vilâyetleriyle Kartal kazasının vaktiyle sadece musakkaf kısımlarının kadastrosu yapılmıştır. Tapu sicilli sistemi bakımından belediye hudutları içindeki arazi kısmının da kadastrolanması bir zaruret olarak belirdiğinden bu vilâyetlerin mahalle içindeki gayrimusakkaf kısımları da kadastro sahasına alınmıştır.

3. Halen Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çankırı, Çorum, Edirne, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, İzmir, İstanbul, İsparta, Kocaeli, Kayseri, Gaziantep, Urfa, Niğde, Sakarya ve Trabzon vilâyetleri ile Beyoğlu, Üsküdar, Şarkışla, Ayaş, Babaeski, Karabük, Kalecik, Tomarza, Haymana, Yerköy, Fethiye, Marmaris, Çayeli, Keskin, Fucak, Bor, Akhisar, Yalova, Bartın ve Kartal kazalarında kadastro faaliyeti devam etmektedir.

4. Şehir ve kasabalarımızın kadastro faaliyet sahaslarına alınışındaki kıstas, kanunlarımızdaki tercih sebepleriyle idari, iktisadi ve adli lüzum ve zaruretlere dir.

REİS — Buyurun Halim Ateşalp.

HALİM ATEŞALP (Sivas) — Çok muhterem arkadaşlarım, (bu sorumumu da 22 . XI . 1958 de vermiştim. Bugüne kadar 1 sene, bir ay, 12 gün geçmiştir. Bu mevzuda bilhassa hukuki, içtimai meselelere, Türkiye'nin arazi tasarrufuna ve Medeni Kanunun hükümlerine vâkıf olması gereken İzzet Akçal gibi bilgili bir ar-

kadaşımızın alâkadar olması beni şahsan çok memnun etmiştir. Yalnız şahsma itimaden; bu memnuniyetimi arz ederken kadastro işleri **nin memleket bünyesinde** iktisadi, hukuki ve idari mevzuatımızla, makamlarımızla ne dereceye kadar alâkadar olduğunu içimizde bilmiyenlerimiz pek azdır. Bizde kadastro tarihi Birinci Dünya Harbinden evvel 1328 tarihinde başlamıştır. O günden bugüne kadar 50 sene gibi bir milletin tarihinde kısa olduğu kabul edilemeyecek kadar bir müddet geçtiği halde, maalesef hâlâ şehir kadastroları dahi ikmal edilmemiştir. (Soldan alkışlar, bravo sesleri) Alkıştutan Demokrat arkadaşların eğer her zaman bu şekilde memleket işleri konuşulurken meselelere samimiyetle alâka gösterirseniz, düzeltilmeyecek, yapılmıyacak memleket meselesi kalmaz. (Bravo, sesleri) Fakat şunu da kabul edelim ki, memleketimizin bu tarih boyunca geçirdiği hâdiseleri ve hâsıl olan imkânları nazarı dikkatte aldığımız takdirde, bugünkü bol imkânlar içerisinde yapılan işler maalesef eskie nazaran daha noksandır, daha verimsizdir ve daha çok israfıdır.

İzzet Akçal arkadaşımız, bugünkü kadastro faaliyetini izah ederken iki ayrı kanunla idare edilen kadastro heyetlerimizin faaliyetinden bahsetti. Birisi şehir kadastro heyetleri, ikincisi arazi kadastro heyetleridir. Saydıkları faaliyetlerde bulduklarını ifade ettikleri heyetlerin ekseriyeti arazi kadastro heyetleridir. Bunlardan şehir kadastro heyeti 20 müdürlükten ibaret bir teşekkül olduğu halde bunlar, maalesef, nüfuz siyaseti kullanılmak suretiyle, 48 hattâ 50 ye ayrılmak suretiyle ayrı ayrı kira vermek ve malzeme ve nakil vasıtası bakımından ağır masraflar ihtiyarına rağmen hiç bir netice alınmamakta ve oldukları yerde duraklamak durumuna getirilmişi bulunmaktadır. Bu şekildeki faaliyet memleketin şu kadar zamanda kadastrosunu bitiririm iddiasını haliyle yalanlamakta ve milletin muhtaç olduğu hukuku tasarrufiye ihtilâfını halletmek ve kısa zamanda mülkiyetinin vesikasını eline vermek gibi vazifenin ifası ve mülkiyet haklarının Devletin himayesi altında bulundurulmasını teminden çok uzak bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlar, diğer taraftan bunun bir kıstası ve programı da yoktur. Mesele şu zamanda Sivas'ın kadastrosu yapılacak, filân şehirdeki ikmal edilecek denilemiyor. Kıstas olarak gayrimenkul ihtilâfları ve kıymetleri ve o şehirlerde yetişen evlatlarının kıymet ölçüleri nazara almıyorsa, Bursa'nın Umurbey köyünün, Kayseri'nin Tomarza köyünün, Aydın'ın Danişmend köyünün kadastrosu yapılırken Sivas'ın kadastrosunun yapılmamasının sebepleri nedir? Sivas'ın gayrimenkulleri oraların gayrimenkullerinden daha mı az kıymetlidir? Sivas'ın gayrimenkul ihtilâfı daha mı azdır? 4 Eylül Kongresi şehri olan Sivas'ın evlâtları, bu yerler evlâtlarından daha mı az kıymetlidir, bu vatana daha mı az hizmet etmiştir? Bunları nazarı itibara almaksızın (Soldan, gürültüler) memlekette Devlet hizmetlerinin ifasını nüfuz siyasetiyle sevk eden bir iktidardan fayda ve âdil muamele beklemeye imkân yoktur. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

REİS — Sual cevaplandırılmıştır, efendim.

5. — *Gümüşane Mebusu Hüsrev Polat'ın, Gülhane Tıp Akademisinde yapılan bâzı tâyin ve terfilere dair Millî Müdafaa Vekilinden şifahi suali (6/258)*

REİS — Hüsrev Polat burada mı?.. Yok. Soru yazılıya çevrilmiştir.

6. — *Muş Mebusu Şemsi Ağaoğlu'nun, Muş'ta lise binasının yapılmasına bu sene başlanıp başlanmayacağına dair Maarif Vekilinden şifahi suali (6/382)*

REİS — Şemsi Ağaoğlu burada mı?

Maarif Vekili yoktur. Gelecek haftaya bırakılmıştır.

7. — *Ankara Mebusu Selim Soley'in, İstanbul ve Ankara'da elektriğe yapılan zammın bir ay öncesine de teşmil edilmişinin sebebine dair Sanayi Vekâletinden şifahi suali (6/400)*

REİS — Selim Soley yoktur. Meclis kararıyla çıkarılmıştır. Cezasının bitiminde sual taktirî tekrar gündeme alınacaktır.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Göhlisar'ın Armutlu mahallesinden Şakiroğlu, Ayşe'den doğma, 1336 doğumlu Hüseyin Erarı'nın affına dair Arzuhal ve Adliye encümenleri mazbataları (5/38) (1)*

REİS — İkinci müzakeresidir, maddeleri okuyoruz.

Göhlisar'ın Armutlu mahallesinden Şakiroğlu, Ayşe'den doğma, 1336 doğumlu Hüseyin Erarı'nın affına dair Kanun

MADDE 1. — Göhlisar'ın Armutlu mahallesinden Şakiroğlu, Ayşe'den doğma, 1336 doğumlu Hüseyin Erarı'nın Göhlisar Asliye Ceza Mahkemesinin 21.I.1959 tarih ve 959/1 esas, 959/12 karar sayılı ilâmiyle mahkûm olduğu 7 ay hapis ve 200 lira ağır para cezası affedilmiştir.

REİS — Tadilname yok. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde me-yriyete girer.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu icraya Adliye Vekili memurdur.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir tahrir var, okutuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Müzakere edilen af mazbatasının açık oya konulmasını dileriz.

Van
Sait Erdiç

Kırşehir
Fazıl Yalçın

*Birinci müzakeresi (7) nci İnikat zaptında-
dır.*

Sivas	Sivas
Halim Ateşalp	Turhan Feyzioğlu
Ankara	Ordu
Halil Sezai Erkut	Arif Hikmet Onat
Burdur	Tokad
Âlim Sipahi	Faruk Ayanoglu M. Yılmaz Mete
Mardin	Mardin
Şevket Dursun	M. Ali Arıkan
Çankırı	Sivas
A. Kemal Barlas	Nazmî Yaraş
Sivas	Malatya
Şinasi Moran	Mehmet Zeki Tulunay

REİS — 16 imzalı olduğuna göre mazbata açık oyunuza arz edilmiştir.

(Anlaşılmadı sesleri)

REİS — Mazbatanın açık oya arzı hakkında on beş imzalı bir tahrir var. Tahririn reye konmasına lüzum olmadığından teklifin heyeti unanimesini açık oyunuza arz ettim.

Oylarını kullanmayan arkadaşlar var mı? Oylarını kullanmayan arkadaşlar lütfen kullansınlar efendim.

Oy toplama muamelesi bitmiştir. Oy neticele-rini okuyorum efendim.

Göhlisar'ın Armutlu mahallesinden Şakiroğlu, Ayşe'den doğma 1336 doğumlu Hüseyin Erarı'nın affına dair kanun teklifine 206 arkadaş rey vermiş bulunmaktadır. 189 kabul, 15 ret, 2 çekinse. Nisap hâsıl olmadığından gelecek İnikatta tekrar reylerinize arz edilecektir.

7 Aralık Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 16,30

B — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Kırşehir Mebusu Fazıl Yalçın'ın, Kırşehir vilâyetinin Hirfanlı'dan elektrifikasyonu işinin ihale edilip edilmediğine dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/607)*

29 . IX . 1959

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Nafia Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyrulmasını saygı ile rica ederim.

Kırşehir Milletvekili
Fazıl Yalçın

Kırşehir vilâyeti ve köylerinin Hirfanlı'dan elektrifikasyonu işinin ihale edildiği mahallinde müntezir gazetelerde çıkan neşriyattan öğrenilmiş bulunmaktadır.

Mezkûr işin ihale edilip edilmediğinin; edilmiş ise, hangi bedelle hangi firmaya ihale edilmiştir? Ve şartnamesine göre işin hangi tarihte ikmalî mümkün olacaktır?

T. C.

Nafia Vekâleti 1. XII. 1959
Hususi Kalem
Sayı : 942

T. B. Millet Meclisi Reisliğine,
Ankara.

20. XI. 1959 gün ve 7-607-3639/15895 sayılı yazıları karşılığıdır :

Kırşehir Mebusu Fazıl Yalçın'ın Hirfanlı'dan Kırşehir ve köylerinin elektrifikasyonu işinin ihale edilip edilmediği hakkındaki soru takririnin muhatabının Vekâletimiz olmadığını saygılarımla arz ederim.

Nafia Vekili
T. İleri

2. — *Tokad Mebusu Şahap Kitapçı'nın, 1949 yılında Tokad'da vukubulan sel münasebetiyle zarar gören küçük esnafa yapılan nakdî yardımların da terkinin hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin tahriri cevabı (7/614)*

19 . X . 1959

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

Aşağıdaki sorunun Sayın Bayındırlık Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılma-

sına delâletlerini saygı ile arz ederim.

Tokad Mebusu
Şahap Kitapçı

1949 yılında Tokad'da vukubulan sel münasebetiyle zarar gören bağ, bahçe ve ticarethane sahiplerine yapılan nakdî yardımlardan bahçe sahiplerine verilenler terkin edilmişti. Hemen hepsi mahdut kazançlı küçük esnaf durumunda bulunanlara yapılan ve bahçe sahiplerine yapılan yardıma nazaran çok eüzi bulunan bu yardımların da terkinin hususunda ne düşünülmektedir?

T. C.

Nafia Vekâleti 1. XII. 1959
Hususi Kalem
Sayı : 941

T. B. Millet Meclisi Reisliğine,
Ankara.

20. XI. 1959 gün ve 7-614-3685/16240 sayılı yazıları karşılığıdır :

Tokad Mebusu Şahap Kitapçı'nın Tokad'da vukubulan sel felâketi hakkındaki tahriri soru takririnin muhatabının Vekâletimiz olmadığını saygılarımla arz ederim.

Nafia Vekili
T. İleri

3. — *Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in, Bedelsiz İthalât Kararnamesine istinaden 30.IX. 1959 tarihine kadar kaç firmanın beyanname verip bilâhara iptal ettirdiğine dair sualine Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen'in tahriri cevabı (7/637)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Ticaret Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

9 . XI . 1959

Sivas Mebusu
Süleyman Özsever

Soru :

13 Temmuz 1959 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan Bedelsiz İthalât Kararnamesine istinaden, 30 Eylül 1959 tarihine kadar hakiki veya hükmi şahsiyeti haiz kaç firma, bu maksatla

talepte bulunmuş ve beyanname vermiştir? Bu firmalar hangileridir, iki tarih arasında beyanname verip, beyannamesi tescil edilen firmalardan, beyannamelerini iptal ettirmiş kaç firma vardır ve iptalin sebebi nedir ve bu firmalar hangileridir? Beyannamesini iptal ettiren firmalar hakkında vekâletinizce ne düşünülmektedir? Bedelsiz ithal talepleri mer'î mevzuat muvacehesinde sermaye tezyidi mahiyetinde telâkki edilip edilmemesi hususunda da Vekâletiniz ne düşünülmektedir?

T. C.

Ticaret Vekâleti

1.XII.1959

Dış Ticaret Dairesi

Sayı : 5/34882

Özü : Bedelsiz ithalât Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

25 . XI . 1959 tarih ve Umumi Kâtipliği Kanunlar Md. ifadeli 7-637/3725-16580 sayılı yazınız cevabıdır :

13 . VII . 1959 tarih ve 10251 sayılı Resmî Gazetede neşredilen Türk Parası Kıymetini Korumaya hakkında 14 sayılı Karara ek Bedelsiz İthalât hakkındaki Muvakkat Rejim Kararının tatbikiyle Maliye Vekâleti vazifelendirilmiş bulunduğu eihetle, yukarda tarih ve sayısı kayıtlı yazınızda mevzu bahis Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in Bedelsiz İthalât Kararnamesi ile ilgili olarak verdiği tahrirî sual tahririnin mezkûr Vekâletçe cevaplandırılması gerekmektedir.

Keyfiyet saygı ile arz olunur.

Ticaret Vekili

H. Erkmen

1. — Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'nun, Mağara - Saimbeyli - Feke - Kozan yolunun ıslahı hususunun düşünülüp düşünülmediğine dair sualine Nafia Vekili Tefvik İlerinin tahrirî cevabı (7/649)

23 Aralık 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Nafia Vekili tarafımdan sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

Adana Milletvekili
Saim Karaömerlioğlu

Soru :

Kayseri'yi en kısa yoldan Adana'ya bağlayan ve turistik bir güzergâhı havi bulunan Mağara - Saimbeyli - Feke - Kozan yolu halen trafiğe gayrimüsaittir. Bu haliyle her sene pek çok vatandaşın ölümlüne sebebielmektedir. Son olarak 20 . XII . 1958 tarihinde Feke'nin Arıkayası mevkiinde 33 vatandaş yolun dar ve meylinin fazlalığı sebebiyle Seyhan nehrine düşmüş ve nehrin sularında can vermiştir. Bu bölgeyi hayati tehlikenen masum kılmak ve iktisaden kalkındırmak için mezkûr yolun acele ıslahı için bir teşebbüse geçileceği düşünülmekte midir?

T. B. M. M.

Umumi Kâtipliği

25 . XI . 1959

Kanunlar Müdürlüğü

Sayı : 7-649/2351

Nafia Vekâletine

7 . I . 1959 tarih ve 2351 sayılı yazınıza ektir :

Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'nun, Mağara - Saimbeyli - Feke - Kozan yolunun ıslahı hususunun düşünülüp düşünülmediğine dair şitahi suali, cevap günü olan 20 . XI . 1959 tarihli 4 neî İhrakatta tahrir sahibi hazır bulunmadığından Dahilî Nizamnamenin 155 neî maddesinin 1 neî fıkrası gereğince, tahrirî cevap talebiyle verilmiş sayılmıştır.

Dahilî Nizamnamenin 152 neî maddesinin 2 neî fıkrası gereğince cevaplandırılmasını saygılarımla rica ederim.

T. B. M. M. Reisi

T. C.

Nafia Vekâleti

1 . XII . 1959

Hususi Kalem

Sayı : 940

T. B. Millet Meclisi Reisliğine

Ankara

25 . XI . 1959 gün ve 7 - 649 - 2351/9668 sayılı yazıları karşılığdır :

Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'nun Mağara - Saimbeyli - Feke - Kozan yolunun ıslahı hakkındaki sual tahririne hazırlanan cevabım işiik olarak sunulduğumu saygılarımla arz ederim.

Nafia Vekili
Tefvik İleri

Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'nun Kozan - Feke - Saimbeyli - Yalakköy yolu hakkındaki sual takririni aşağıda cevaplandırılmıştır :

Bahis mevzu edilen Kozan - Feke - Saimbeyli - Yalakköy yolu 142 kilometre uzunlukta olup bunun ancak 60 kilometrelik kısmı az ârızalı, mütebaki 80 küsur kilometrelik kısmı ise çok ârızalı ve bu itibarla da dar virajlı, lâseli dik meyilli ve uçurumludur. Bu yolun standart bir yol haline getirilmesi güzergâhının büyük bir kısmının terk edilmesiyle mümkün görülmektedir ki bu da takriben 100 milyon liralık büyük bir iştir.

Mevcut yolun bilhassa en ârızalı ve tehlikeli kısımları üzerinde, yolu genişleterek emniyeti çoğaltmak bakımından 3 - 4 seneden beri çalışılmaktadır. Bu 4 sene içinde bu yola bu maksat için bakım ve onarım masrafı olarak 3,5 milyon liraya yakın para sarf edilmiş, makinalı ekipler konmuştur. Bu arada soruda adı geçen Arıkayısı mevki de 9 metre genişliğe çıkarılmış bulunmaktadır.

Bu faaliyet daha birkaç sene devam edecek ve bilhassa önümüzdeki sene bütçesinin daha müsaidolacak bulunan imkânlarından faydalanılarak mesai hızlandırılacaktır.

TASHİHLER

Yedinci İnikad Zabıt Ceridesinde aşağıdaki tashihler yapılacaktır :

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
192	1	41	hakkında	hakkımda
»	2	46	1080 sayılı	1580 sayılı
193	2	31	(Soldan gürültüler, bağrışmalar)	(sağdan gürültüler, bağrışmalar)
196	2	45	cevabını	cevabı

Dokuzuncu İnikat zaptının sayfa 263, sütun 1, satır 16 dan sonra başlayan Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu (Yozgad) in ifadesi aşağıdaki şekilde olacaktır :

ÖMER LÛTFİ ERZURUMLUOĞLU (Yozgad) — Muhterem arkadaşlarım, burada bir kelime hatası vardır. Kanunun aslında «Bu inşaata» denilmektedir. Doğrusu da budur. Bu kelime «bu inşaatta» olmuştur. Kanunun aslında olduğu gibi, bu kelimenin «bu inşaatta» değil de «bu inşaata» şeklinde değiştirilmesini rica ederim.

Göhlisar'ın Armutlu mahallesinden Şakiroğlu, Ayseden doğma, 1336 doğumlu Hüseyin Erarı'nın affına dair Kanuna verilen reylerin neticesi

(Nisap hâsıl olmamıştır)

Aza adedi	: 610
Rey verenler	: 206
Kabul edenler	: 189
Reddedenler	: 15
Müstenkifler	: 2
Reye iştirak etmeyenler	: 382
Münhal mebusluklar	: 22

[Kabul edenler]

ADİYAMAN

Sait Açar
Gani Gürsoy
Sırrı Turanlı
Ali Yaşar

AFYON KARAHİSAR

Mustafa Öztürk
Osman Talu
Murad Âli Ülgen

AĞRI

Kasım Küfrevi
Selim Yatağan

AMASYA

Kemal Eren
Hâmit Koray
Nazifi Şerif Nabel
Hüseyin Özbay

ANTALYA

Sadık Erdem
Attilâ Konuk
Burhanettin Onat
İbrahim Subaşı
Yaşar Yazıcı

ARTVIN

Mecit Bumin
Hilmi Çeltikçioğlu
Eyüp Doğan
Yaşar Gümüşel

AYDIN

Fethi Batur
Hüsamettin Coşkun
Namık Gedik
Nail Geveci
Piraye Levent
Ekrem Torunlu
Cevat Ülkü

BALIKESİR

Esat Budakoğlu
Muzaffer Emiroğlu
Ahmet Kocabıyıkçoğlu
Faik Ocak
Fuat Onat

BİNGÖL

Sait Göker
Mustafa Nuri Okeuoğlu

BİTLİS

Nusrettin Barut
Rifat Bingöl

BOLU

Reşat Akşemsettinioğlu
Kadir Kocaeli
Nezih Tütüncüoğlu

BURDUR

Behçet Kayaalp
BURSA
Needet Azak
Sadettin Karacabey
Salâhaddin Karacagil
Mazlum Kayalar
Recep Kırım
Hulûsi Köymen
Yekta Teksel
Nurullah İhsan Tolon
Hilâl Ülman
Kenan Yılmaz

ÇANAKKALE

Nureddin Fuad Alpkartal
Ahmet Hamdi Sezen
Nuri Togay
Fatin Rüstü Zorlu

ÇORUM

Hamdi Bulgurlu
Kemal Erdem
Yakup Gürsel
Fevzi Hacirecepoğlu
Cevat Köstekçi
Hüseyin Ortakeroğlu
Kemâl Terzioğlu

DENİZLİ

Turan Bahadır
Ali Çobanoğlu
Ali Rıza Karaca
Mehmet Karasan
Refet Tavashoğlu

DIYARBAKIR

Fikri Arıç
Sezai Demiray
Nuri Onur
Halil Turgut
Hüseyin Ülkü
Mehmed Hüsrév Unal
EDİRNE
Rükneddin Nasuhioğlu
ERZURUM

Osman Alihocagil
Rıfki Salim Burçak
Sabri Erduman
Şevki Erker
Melik Fırat
Münip Özer
Fethullah Taşkesenli-
oğlu
Rıza Topcuoğlu
ESKİŞEHİR
Halil Akkurt
Hasan Polatkan

GAZİANTEP

Bahadır Dülger
Süleyman Kuranel
Ali Ocak
Nedim Ökmen

GİRESUN

Sadık Altınca
Ali Naci Duyduk
Hayrettin Erkinen
Mustafa Hemiş
Tahsin İnanc
Doğan Köymen
Mazhar Şener

İÇEL

Mehmet Dölek
Hüseyin Fırat
İbrahim Gürgen
Refik Koraltan
Niyazi Soydan

İSPARTA

Ali Lâtifaoğlu
Hamdi Ongun
Tevfik Tıgılı

İSTANBUL

Nazmi Ataç
Arslan Nihad Bekdik
Faruk Nafiz Çamlıbel
Ayşe Günel
Aleksandros Hacopoulos
Ali Harputlu
Hâdi Hüsman
Nizamettin Kırşan
Nihat Halûk Pepeyi
Celâl Ramazanoğlu
Yusuf Salman

Zakar Tarver
Fahrettin Ulaş
Nuri Yamut
Hristaki Yoannidis
İZMİR

Kemal Serdaroğlu
KASTAMONU

Muzaffer Akdoğanlı
Basri Aktas
Nâzım Batur
Süleyman Çağlar
Hilmi Dura
Şükrü Esen
Ali Gözlük
Münlif İslâmoğlu

KAYSERİ

Hakkı Kurmel
KOCAELİ
Dursun Erol
Nüzhet Unat

KONYA

Osman Bibioğlu
Sıtkı Salim Burçak
Muhittin Güzelkılıncı

Halil Özyörtük

KÜTAHYA

S. Sururi Nasuhoglu
Muhittin Ozkefeli

MANİSA

Atuf Akın
Selim Aktiş
Nebil Sadı Altuğ
Şemi Ergin
Nafiz Körez
Muzaffer Kurbanoglu
Orhan Ocakoglu
Cemil Şener
İhsan Yalkın

MUĞLA

Turhan Akarca
Burhan Belge
Zeyyat Mandalıncı
Nuri Özsan
Sadi Pekin
Turgut Topaloğlu

MUŞ

Şemsi Ağaoglu

NEVŞEHİR

Necmeddin Önder
Zihni Uner

NİĞDE

Medeni Berk
Ali Gürün

ORDU

Eşref Ayhan
RIZE

Hüseyin Agun
İzzet Akçal
Mehmet Fahri Mete
Muzaffer Onal

SAKARYA

Tacettin Barış
Selâmi Dinçer
SAMSUN

Ekrem Anıt
Salim Çonoğlu
Necmettin Doğuyıldız
Abdullah Eker
Tevfik İleri
Asaf Saraçoğlu
Fikri Şen
Hamdi Tekay

Şükrü Uluçay
Nüzhet Ulusoy
SİRT

Veysi Oran
Fikri Şendur
SİNOB

Hamdi Özkan

TEKİRDAĞ

Nurettin Aknoz
Zeki Erataman
TRABZON

Fikri Karanış
Pertev Sanag
Mustafa Reşit Tarakçıoğlu

URFA

Ömer Yüksel

ZONGULDAK

Abdullah Atın
Sebatî Ataman
Ali Kaya
Tahir Öktem
Halûsi Timür
Hüseyin Ulus

[Reddedenler]

ADANA

Hanıza Eroğlu

BURDUR

Fethi Çelikbaş
Âlim Sipahi

MARAS

Nusret Durakbaşı
Hasan Fehmi Evliya
Halil Gürün

MARDİN

Mehmet Kâmil Boran

Şevket Dursun

SİVAS

Hasan Değer
Cemil Özcan

TOKAT

Faruk Ayanoglu

Dâniş Yurdakul

URFA

M. Yaşar Alhas
İ. Etem Karakapıcı
E. Mahmut Karakurt

[Müstenkifler]

ADANA

Ahmet Karamüftüoğlu
Rıza Tekeli

[Reye iştirak etmeyenler]

ADANA

Nevzat Arman
Suphi Baykam
Kâzım Bozdoğan
Mehmet Geçioğlu
Kasım Gülek
Saim Karaömerlioğlu

Melih Kemal Küçüktepepınar
Ali Mentegöğlu
M. Yılmaz Mete
Hamdi Öner
Kemal Sarıbrahimoğlu
Kemal Satır

Turgut Yeğenağa (İ.)

ADİYAMAN

Şefik San
AFYON KARAHİSAR
Rıza Çerçel
Arif Demirel
Orhan Kökten

Kemal Özçoban
Necati Topcuoğlu
Orhan Uygun
Gazi Yiğitbaş

AĞRI

Halıs Öztürk
Şeref Saraçoğlu

Celâl Yardımcı

AMASYA

Faruk Çöl

İsmet Olgac

ANKARA

Muammer Akpınar

İsmail Rüştü Aksal

Osman Alişiroğlu

Hüseyin Bahk

Hıfzı Oğuz Bekata

Fuat Borekçi

Mehmet Ali Ceritoğlu

Nuri Ciritöglü

Recep Dengin

Avni Doğan

Bülent Ecevit

Übeydo Elli

Halil Sezai Erkut

İbrahim İmirzaloğlu

İsmail İnan

İbrahim Saffet Omay

İlyas Seçkin

Selim Soley

Hasan Tez

Ahmet Üstün

Mustafa Yeşil

ANTALYA

Mehmet Ak

Kenan Akmanlar

Adnan Seçlekler

Ahmet Tokus

AYDIN

Necati Çelim

Nihat İyriboz

Etem Menderes (V.)

BALIKESİR

Vacit Asena

Mekki Said Esen

Ali İleri

Halil İmre

Müteba İştin

Arif Kalıpsızoğlu

M. Halûk Timurtaş

Muharrem Tunçay

Sırrı Yırcalı

Sıtkı Yırcalı

BİLECİK

Ertuğrul Çolak

Mehmet Erdem

Şevki Hasırcı

Yümnü Üresin

BİNGÖL

Ekrem Yıldız

BİTLİS

Selâhattin İnan

BOLU

Servet Bilir

Zuhuri Danışman

Mithat Dayıoğlu

Mahmut Güçbilmez

İhsan Gülez

BURDUR

Osman Eroğlu

BURSA

Hüseyin Bayrı

Müfit Erköyümcü

Ağâh Erozan (Rs. V.)

Halûk Saman (V.)

ÇANAKKALE

Halim Alyot

Emin Kalafat

Servet Sezgin

Nahit Ural

ÇANKIRI

Dursun Akçaoğlu

Ferhan Arkan

A. Kemal Barlas

Naşit Fırat

Kâmil Tabak

Ethem Yalçınalp

ÇORUM

Sedat Baran

M. Kemal Biberöglü

Ali Dedekargınoğlu

DENİZLİ

Baha Akşit

İsmail Hadımlıoğlu

A. Hamdi Sancar

DIYARBAKIR

Tahsin Cahit Çubukçu

Kâmil Tayşi

Hâmid Zülfü Tigrel

EDİRNE

Rasih Gürkan

Nurettin Manyas

Sabahattin Parsöy

Mükerrem Sarol

ELAZIĞ

Mustafa Altınoğan

Celâl Dora

Fahri Karakaya

Hürrem Müftügil (I.)

Nâzım Öztürk

İsmail Hakkı Talay

ERZİNCAN

Rauf Bayındır

Nusret Safa Coşkun

Cemal Işık

Âdil Sağıroğlu

Hüseyin Şahin

Naci Yıldırım

ERZURUM

Abdülkadir Eryurt

Mehmet Eyüboğlu

Sait Kantarel

Hasan Numanoğlu

Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt

Mustafa Çürük

Hamit Dedelek

Abidin Potuoğlu

Hicri Sezen

GAZİANTEP

Ekrem Cenani

İhsan Dağ

Samih İnal (I.)

Cevdet San

Ali Şahin

Salâhattin Ünlü

GİRESUN

Hamdi Bozbağ

GÜMÜŞANE

Necati Alp

Neomettin Coşar

Sabahattin Kadirbeyoğlu

Avni Karaman

Hüsrev Polat

Nihat Sargımalp

HAKKÂRİ

Übeydullah Seven

HATAY

İhsan Ada

Ahsen Aral

Rifat Bahadır

İzzettin Çilli

Ali Şelhum Deyrim

Ahmet Sırrı Hocaoğlu

Hasan İkiz

İnayet Mursaloğlu

Ömer Fevzi Reşat

İÇEL

Rüştü Çetin

Sami Göknar

Yakup Karabulut

Hidayet Sinanoğlu

İSPARTA

Said Bilgiç

Kemal Demiralay

İSTANBUL

Isak Altabev

Celâl Bayar (Reisicumhur)

Ali Fuad Cebesoy

Sedat Çetintas

Muhlis Erdener

Selim Erengül

Hüsametdin Giray

Rüştü Güneri

Mehmet Gürpınar

M. Faruk Gürtünca

Enver Kaya

Mucip Kemalyeri

Lâtfi Kırdar (V.)

Adnan Menderes

(Başvekil)

Mithat Perin

İbrahim Seyel

Mıgırdıç Şellefyan

Neclâ Tekinel

Nazlı Tlabar

Tahsin Yazıcı

Neemî Nuri Yücel

Mahmut Yüksel

İZMİR

Sebati Acun

Danyal Akbel

Selâhattin Akçiçek

Abdullah Aker (V.)

Perihan Arıburun

Enver Dündar Başar

Behzat Bilgin

Muammer Çavuşoğlu

Necdet Davran

Selim Ragıp Emeç

Sadık Giz

Necdet Incekara
Osman Kapani
Ekmele Kavur
Rauf Onursal
Nuriye Pinar
İhan Sipahioglu
(Rs. V.)
Vamık Tayşi
Fevzi Uçaner
Behçet Uz
Ahmet Ünal

KARS

Fevzi Aktas
Sırrı Atalay
Şemsettin Ataman
Hasan Erdoğan
Turgut Göle
Kemal Güven
Mehmet Hazer
Rasim İlker
Behram Öcal
İbrahim Us
Osman Yeltekin
Ali Yeniaras

KASTAMONU

İladi Tan
KAYSERİ
Fikri Apaydın
Ömer Başegmez (İ.)
Ebubekir Develioğlu
Kâmil Gündes
Servet Hacıpaşaoğlu
Osman Kavuncu
İbrahim Kirazoğlu
(Rs. V.)
Ali Rıza Kılıçkale
Fahri Köşkerioğlu
Durdur Turan

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Mehmet Ali Ceylân (İ.)
Avni Sakman
Dündar Tekand
Hüsnü Yaman

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı
Osman Canatan
Hayri Çopuroğlu
Fazıl Yalçın

KOCAELİ

Ömer Cebeci
Cemal Tüzün
Sadettin Yalım
KONYA
Abdürrahman Fahri
Ağaoğlu
İshak Avni Akdağ
Hamdi Ragıp Atademir
Mustafa Bağrıaçık
Remzi Birand
Reyhan Gökmenoğlu
(İ. A.)

Ali Saim Kaymak
Hulki Âmil Keyman
Ahmet Koyuncu
Tarık Kozbek
Himmet Ölmen
Mustafa Runyun
Sabahattin Sayın
Sami Soylu
Ömer Şeker
Nafiz Tahrah

KÜTAHYA

Mehmet Diler
İbrahim Germeyanoğlu
Ahmet İhsan Gürsoy
İrfan Haznedar
Kemal Özer
Emin Topaler

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
Ahmet Fırat
İsmet İnönü
Mehmet Kartal
Kâmil Sürenkök
Mehmet Zeki Tulunay
Tevfik Ünsalan
Nüvit Yetkin

MANİSA

Samet Ağaoğlu
Sezai Akdağ
Hikmet Bayur
Sudi Mihçioğlu
Cevdet Özgirgin

MARAS

Kemal Aksüyek
Kemali Bayazıt
Hilmi Soydan

Emin Soysal
Mehmet Şişman
Abdullah Yayıoğlu (İ.)

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Vahap Dizdaroğlu
Halim Kermooğlu
Hasan Reşit Tankut
Selim Telliğaoğlu
Aziz Uras

MUŞ

Şefik Çağlayan
Zeki Dede
Giyasettin Emre

NEVŞEHİR

Hasan Hayati Ülkün
Münib Hayri Ürgüblü

NİĞDE

Asım Eren
Rifat Gürsoy
İsmail Güven
Vedat Mengi
Şefik Refik Soyer

ORDU

Münir Ekşi
Ferda Güley
Şevket Köksal
Zeki Kumrulu
Arif Hikmet Onat
Kahraman Sağra
Muammer Tekin
Atif Topaloğlu
Hüsrev Yürür

RİZE

Osman Kavrakoğlu
Ahmet Morgil

SAKARYA

Nüzhət Akın (İ. A.)
Hamdi Başak
Hamza Osman Erkan
Baha Hun
Rifat Kadızade
Nusret Kirişcioğlu

SAMSUN

Naci Berkman
Ömer Güriş
Abdullah Keleşoğlu (İ.)
Ferid Tüzel

SIİRD

Suat Bedük
Baki Erden
Mehmet Daim Süalp

SİNOB

Nusret Kuruoğlu
Ömer Özen
Mahmut Pınar
Muharrem Tansel

SİVAS

Halim Ateşalp
Rahmi Çeltekli
Nüzhət Çubukçu
Turhan Feyzioğlu
Necati İlter
Edip İmer
Ahmet Kangal
Kâmil Kırıkoğlu
Yalçın Kocabay
Şinasi Moran
Süleyman Özsever (İ.)
Nazmi Yaraş
Ahmet Yılmaz

TEKİRDAĞ

Ali Çakır
Hasan Gürkan
İsmail Özdoğuran
Ahmet Pakar

TOKAD

Sıtkı Eken
Keramettin Gençler
Ahmet İspirli
Şahap Kitapeç
Mustafa Lâtifoğlu
Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu
Rıza Ulusoy

TRABZON

Halûk Çulha
Sabri Dilek
Mahmut Goloğlu
Selâhattin Karayavuz
O. Nuri Lermioğlu
Hasan Polat
Salih Zeki Ramoğlu
İsmail Şener
Osman Turan
TUNCELİ
Hızır Aydın

Arslan Bora
Fethi Ülkü
URFA
Osman Ağan
Atalay Akan
Aziz Gökkan
Abdullah Köksel
Abdürrahman Odabaşı

UŞAK
Ali Baza Akbıyıköğlu
Adnan Çalıkoğlu
Bıza Sahıcı
Avni Ural
VAN
Abdülvahap Altınkay-
nak
Tevfik Doğuşker

Sait Erdiç
Ferid Melen
YOZGAD
Talât Alpay
Mahmut Ataman
Ârif Benderlioğlu
Sefer Eronat
Ö. Lâtfi Erzurumluoğlu
Numan Kurban

Fuat Nizamöglü
Nazım Tanıl
ZONGULDAK
Cemal Zühtü Aysın
Suat Başol
Necati Diken
Mustafa Saraç
Necati Tanyolaç
Avni Yurdabayrak

[Münhal mebusluklar]

Ankara	6	Edirne	1	Kırklareli	1	Sinob	1
Artvin	1	Eskişehir	1	Kocaeli	1	Van	1
Aydın	1	İstanbul	2	Konya	1	Yozgad	1
Bursa	1						
Denizli	1	Kastamonu	1	Muğla	1		22